

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. Where was Rav Saadyah born?
2. When did Rav Saadyah become Gaon of Sura?
3. Who appointed him to that position?
4. Who were Rav Saadyah's chief adversaries?
5. What was the name of Rav Saadyah's work on Jewish philosophy?

This and much more will be addressed in the eleventh lecture of this series: "A Life of Genius - Rav Saadyah Gaon, His Life and Times".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series V Lecture #11

A LIFE OF GENIUS - RAV SAADYA GAON, HIS LIFE AND TIMES
Presented by Rabbi Shmuel Irons

I. The Gaon Who Enlightened the Diaspora

A.

הגאון אשר האיר עיני הדורות אחריו בחבוריו היקרים. (רבינו בחיי בחוה"ל שער היחוד ור' ידעי' בן אברהם הפניני מבדר"ש המובא בשו"ת הרשב"א חלק א סימן תי"ח)

The Gaon (Rav Saadyah) who enlightened the eyes of the generations after him with his precious works. **Rabbainu Bechaya ibn Pakudah, Chovos HaLevovos**

אשר ספריו מאירים השכל ומחדדים הבינה ומורים הפתי ומזרזים העצל (חוה"ל בהקדמה)

[Rav Saadyah] whose works have enlightened the intelligence, sharpened the understanding, guided the simple and quickened the indolent. **Ibid.**

ויחבר ספרים רבים אין קץ בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ ובדקדוק ובחכמות חזוניות ורוב ספריו ראויים לסמוך עליהם (הרב המאירי בפתיחת פירושו לאבות)

And [Rav Saadyah] endlessly composed many books on the Written and Oral Torah, in grammar and general knowledge. Most of his works are fit to rely upon.

Meiri, Introduction to Avos

(רב סעדיה גאון היה) ראש המדברים בכל מקום. ראב"ע בספר מאזנים

[Rav Saadyah Gaon] was the "Primary Speaker" in every area. **Rabbi Avraham ibn Ezra - Sefer Moznaim**

B.

ואלמלא הוא נשתכח תורה מישראל (הרמ"ה בכתאב איל רסייל)

Had it not been for him, the Torah would have been forgotten from Israel. **Ramah**

היו דורו בעלי סברות רבות נשחתות, וכמעט שתאבד תורת ד' לולי הוא (רב סעדיה) ע"ה לפי שגלה מן התורה מה שהיה נעלם וחזק ממנה מה שנדלדל והודיעו בלשונו ובכתבו ובקולמוסו. רמב"ם אגרת תימן

In the generation of Rav Saadyah Gaon there were people who entertained destructive views. The Torah of Hashem was almost lost had it not been for Rav Saadyah who revealed what had been hidden in the Torah and strengthened that which had become weakened and made it known through his speeches, writings, and letters (lit. pen).

Rambam, The Letter to Yemen

C.

רב סעדיה גאון הגולה. אבן עזרא הקדמה לתורה.

Rav Saadyah was the Gaon for the [entire] Diaspora. **Ibn Ezra, Introduction to his Commentary on the Torah**

II. Rav Saadya's Early Life

A.

רב סעדיה גאון נולד בתמוז תרמ"ב בפיומי במצרים. [בשנת תרע"ה עלה לא"י. ירד לבבל בקיץ של תרפ"א ונקבע מקום ישיבתו בשורה ראשונה בין ראשי כלה בישיבת פומבדיתא]. נתמנה גאון בסורא ביום ה' כ"ב אייר תרפ"ח ונפטר אור ליום ב' כ"ו אייר תש"ב. תקופת הגאונים ש. אסף ע"י קטע אגרת שנשלח לר' חסדאי ן' שפרוט שנתחבר ע"י בניו של ר' סעדיה שנמצא בהגניזה בקהירא

Rav Saadya Gaon was born in Tamuz 882 C.E. in Fayum, Egypt. [In 915 he went up to the land of Israel and in the summer of 921 he left to Babylon. He was placed in the first row amongst the Roshei Kallah in the Yeshiva of Pumbedeisa]. He was appointed to the position of Gaon in Sura on Thursday, 22 Iyar, 928. He died on Sunday evening, 26 Iyar 942. **Tekufas HaGaonim, S. Asaf, based on a fragment of a letter sent by the children of Rav Saadya to R. Chisdai ibn Shafrut which was found in the Cairo Geniza**

B.

שהגיע אלינו מארץ ישראל אבודני ודוד החרש שהיו ממדינת פאס ויביאו בידם ספר זה (ס' יצירה) פתור ומפורש מפי רבי סעדיה הפיתומי ז"ל ואעיין בו . . . לפי שכתבו פעמים רבות באו למדינתנו הידועה קירואין לזקננו רבי יצחק בן שלמה ז"ל בשאלות מחכמות חזוניות. והוא עדיין בפיתום טרם לכתו לבבל. והיה רבי יצחק מראה אותם לי ואנכי אז בן עשרים שנה והייתי מעמיד על מקומות טעותו והייתי שמח לבו מפני מעוט שני. וכבוא לעינו פירושו לספר זה ועמדתו על המקומות שהצליח בפירושו. ר' יעקב בן נסים מקירואין הובא בהקדמה לאגרת ר' שרירא גאון לר' בנימין מנשה לויץ

We received this book (Sefer Yetzira) through Abudini and David HaCheresh of Fez who brought it with them from the land of Israel together with a commentary which was composed by Rav Saadya of Fayum of blessed memory. I [was able to] study it. . . . For his (R. Saadya's) letters used to often come to our well known city, Karuen, to our elder, Yitzchok ben Shlomo, of blessed memory, containing questions regarding general knowledge. He was then still in Fayum before he went to Babylon. Rav Yitzchok would show them to me. I was then twenty years old, but I was able to discern the errors that [Rav Saadya] made [when he formulated his questions]. Rav Yitzchok was very happy

with me because [I was able to discern them] at such a young age. When my eyes beheld his commentary to this work, I was [able to] see the places where he was successful in their explanation. **Rav Yaakov ben Nissim of Karuen, quoted in the preface to the Letter of Rav Sherira Gaon by Rav B. M. Levin [Other scholars attribute this quote to R. Dunash ben Tamim a disciple of Rav Yitzchok's]**

C.

לפי מסעודי מחבר ישמעאלי (שמח בשנת תשי"ז) רס"ג היה תלמיד של אבו כתיר [חכם ישראל שדר בטבריה] (אוצר ישראל)

According to the Moslem scholar Masoudi (d. 957), Rav Saadya Gaon was a disciple of Abu Katir, a Jewish scholar who lived in Tiberias. **Otzar Yisrael**

III. Rav Saadyah, the Gaon of Sura

A. Rav Sherira's Version of the Events

ובתריה [דמר רב שלום גאון דסורא] אידלדל מלתא טובא במתא מחסיא ולא אשתיירו בה חכימי. ובתריה מנייה למר רב יעקב בר רב נטרונאי י"ג שנה. ובתריה לא הוה בהון ראוי וסמכיה דוד נשיאה למר רב יום טוב כהנא בר מר יעקב אע"ג דאורג היה הואיל ולא הוה תמן רבנן כולי האי ומלך י' שנים. ובתריה אתמר ביני רבנן לבטולי למתא מחסיא ולמייתי מאן דמשייר בה לפומבדיתא ולבסוף אסכימו למסמך למר רב נתן אלוף אחי אבינו בריה דמר יהודה גאון אבי אבינו בשם גאונות דסורא כי היכי דלא ליבטל שמה ואדהכי נח נפשיה. אגרת דרב שרירא גאון 116-117

And after Mar Shalom Gaon (905-911) the situation deteriorated greatly in Masa Machasia and there were [virtually] no scholars left there. After him they appointed Mar Rav Yaakov bar Rav Natronai. He reigned for thirteen years. After him there was no one who was fit for the position. David the Exilarch appointed Rav Yom Tov Kahana bar Mar Yaakov, even though he was a weaver. This was because there were few Rabbis at the time in Masa Machasia. He reigned for ten (four) years. After his reign, the Rabbis were discussing amongst themselves about the possibility of closing Masa Machasia and bringing the remnant [of the Yeshiva] to Pumbedeisa. They eventually agreed to appoint Rav Nasan Aluf, the brother of our father, the son of Rav Yehudah Gaon, our grandfather, to bear the title of Gaon of Sura, so [to insure that] the name [of Masa Machasia] should not cease. Before [the plan] came to fruition, however, he died. **The Letter of Rav Sherira Gaon 116-117**

ואתייה דוד נשיאה למר רבינו סעדיה בר רב יוסף ולא מבני רבנן דמתיבתא הוה אלא ממצרים וידיע בפיומי וסמכיה באייר שנת רל"ט (תרפ"ח) וכניף מאן דאשתייר מבניהון דרבנן דמחסיא ומן עלולי דסמיכון על רבנן בפומבדיתא ואותיב מתיבתא דמתא מחסיא תרתין שנין ונצא בהון וברבנו סעדיה דוד הנשיא וקרייה רבנא סעדיה לאחזיה דוד הנשיא דמתקרי יאשיה להיות ראש גלות ולא עלה בידו ואדחי יאשיהו לכרסאן. וקריה דוד הנשיא

לרב יוסף בריה דרב יעקב דידיע בבר סטיא להיות גאון במתא מחסיא ורך בשנים היה ותלמיד קטן היה לגבי מר רב סעדיה. ונחבא מר רב סעדיה גאון כמה שנים משום אימת מחלוקת דוד הנשיא ורב יוסף נהג גאונות במתא מחסיא ולבסוף אפייס רב סעדיה עם דוד הנשיא ורב יוסף קם בדוכתיה. כלל שני דמר רב סעדיה ארבסר שני ושכיב רב מר סעדיה בימי הגאון אבינו בשנת רנ"ג (תש"ב) בתר דוד הנשיא. אגרת דרב שרירא גאון 117 – 118

David, the Exilarch, brought Rabbainu Saadyah bar Yosef [to Sura]. He was not descended from the Rabbis of the Mesivta, but rather he was from Egypt. He was known as "Fayumi". He was appointed in Iyar of 928 and he gathered together those who had remained from the Rabbis of Machasia and from students who had been connected to the Rabbis of Pumbedeisa and he presided over the Mesivta of Masa Machasia for two years. [It was then that] David, the Exilarch, quarreled with them and with Rabbainu Saadyah. Rav Saadyah [subsequently] called upon the Exilarch David's brother, Yoshiah, to become Resh Galusa (Exilarch). **He was not successful and Yoshiah was exiled to Khurasan (Eastern Iran or Afghanistan).** David, the Exilarch called upon Rav Yosef b. Rav Yaakov, who was known as "Ben Satia", to become Gaon of Masa Machasia. He was quite young and considered a minor student in comparison to Rav Saadyah. **Mar Rav Saadyah Gaon hid for many years** because of the fear of the [repercussions of his] argument with David, the Exilarch. [During this interim,] Rav Yosef was conducting himself as the Gaon of Masa Machasia. Rav Saadyah and David, the Exilarch, finally made peace, [but] Rav Yosef still retained his position. The total number of years that Rav Saadyah reigned was fourteen. Rav Saadyah died in the lifetime of our father, the Gaon [of Pumbedeisa] in the year 942, after the passing of David, the Exilarch. **The Letter of Rav Sherira Gaon 117-118**

ואתיחד רב יוסף במתא מחסיא ואדלדלה מילתיה לגמרי ולא הוה ליה פתחון פה אפילו בהדי רב אהרן גאון ושבקה למתא מחסיא ולבבל כולה ואזל ויתיב במדינתא דבצרא ושכיב התם ובתר הכי לא הוה מתיבתא במתא מחסיא. אגרת דרב שרירא גאון 118

Subsequently, Rav Yosef was solely [in charge of] Masa Machasia. The situation completely deteriorated. He was not even able to maintain discourse with Rav Aharon Gaon [of Pumbedeisa]. He [consequently] forsook Masa Machasia and Babylon entirely and moved to the area of Basra where he died. After him there was no longer a Mesivta in Masa Machasia. **The Letter of Rav Sherira Gaon 118**

B. Raavad's Version of the Events

ואחריו (רב יעקב גאון דסורא) לא היה במתא מחסיא חכם ראוי לסמיכה אבל דוד בן זכאי ראש הגלות לקח אורג אחד ששמו רב יום טוב והקימו ואח"כ שלח לארץ מצרים והביא משם רב סעדיה אלפיומי והיה לראש ישיבה במתא מחסיא ב' שנים. ואח"כ היתה מריבה גדולה ומחלוקת בינו ובין דוד בן זכאי הנשיא כי ראשי גליות אלו לא היו בעלי אמת והיו קונים נשיאותם מן המלכים כמו מוכסים. והיה לדוד בן זכאי הנשיא דין ונעשה לו פסק דין כרצונו ושלא כהוגן ושלא לרב סעדיה לקיימו ולא רצה. ושוב פעם שניה שלחו ביד זכאי בנו לכוף לרב סעדיה ואמר לו אם לא תקיימהו אכה את ראשך במנעל מיד זעפו בני הישיבה כולם וקמו כולם כאיש אחד והכו את בן הנשיא במנעליהם הרבה והלך לאביו נכלם ומבוזה והתחזק אביו במלכות ובכת גדול מהקהל ורב סעדיא בכת אחרת מהקהל והעמידו את יאשיהו בן זכאי לראש גלות תחת דוד אחיו. ואח"כ נתחזק דוד ונתלה במלכות והסיר את

אחיו ובקש להרוג את רב סעדיה ונחבא רב סעדיה כמו שבע שנים. ובמחבואו חבר כל ספריו וזה רב סעדיה משועי יהודה היה מבני שילה בן יהודה מזרע ר' חנינא בן דוסא. והקים דוד בן זכאי לראש ישיבה ר' יוסף בר רב יעקב בר רב מרדכי. ואח"כ עשו שלום דוד הנשיא ורב סעדיה. ואעפ"כ לא הוסר רב יוסף ולא שב ר' סעדיה לגאונות. ורב יוסף היה גאון י"ד שנה. ואח"כ מת דוד בן זכאי ואחריו נפטר רב סעדיה בשנת ד' תש"ב והוא כבן נ' שנה מן המרה השחורה לאחר שחבר כמה ספרים טובים ועשה טובות גדולות לישראל והשיב על המינים ועל הכופרים בתורה ואחד מהם חוי אלכלבי (אלבלכי) אשר בדה מלבו תורה והעיד רב סעדיה שהוא ראה מלמדי תנוקות מלמדים אותה בספרים ובלוחות עד שבא רב סעדיה ונצחם. ויתר דברי רב סעדיה והטובות אשר עשה לישראל הנם כתובים על ספר הגלוי ועל אגרת ר' דוסא בנו שכתב לר' חסדאי הנשיא בר רב יצחק מנוחתו בכבוד. ואחר פטירת רב סעדיה היתה ישיבת מתא מחסיא הולכת ודלה עד שברח רב יוסף אלבצרא ומת שם. ספר הקבלה לראב"ד

After [the passing of Rav Yaakov Gaon of Sura], Masa Machasia didn't have a scholar that was fit to be appointed to the position of Gaon. However, David, the Exilarch, took a certain weaver, whose name was Rav Yom Tov and put him in office. Subsequently, he sent to the land of Egypt and brought from there Rav Saadyah of Fayum. He was Rosh Yeshiva in Masa Machasia for two years. Afterwards there was a great controversy and argument between him and David ben Zakai, the Exilarch. For these exilarchs were not people of truth and would acquire their position of power from the kings (caliphs) just like tax collectors. [The incident that sparked the controversy was the following:] David ben Zakai adjudicated a legal case and issued the decision based on his own improper opinion. He sent to Rav Saadyah to [officially sign and] approve the decision, but he didn't want [to sign]. He again sent the document to be signed. [This time it was] with **Zakai**, his son in order to force Rav Saadyah. He told him: If you don't approve the document, I will hit you over the head with [my] shoe! The entire student body of the Yeshiva was enraged and stood up together and beat up the son of the exilarch with their shoes. He came back to his father shamed and embarrassed. His father asserted himself [against R. Saadyah] aided by his governmental connections and [supported with] a large [influential] group of the community. Rav Saadyah asserted himself with the aid of another [influential] group of the community and appointed Yoshia ben Zakai to the position of exilarch instead of David, his brother. Subsequently, David asserted his power, with the help of the government and removed his brother from office. **He [also] desired to kill Rav Saadyah. As a result, Rav Saadyah hid for a period of seven years.** In his place of hiding, he composed *all* his works.

Rav Saadyah was from the nobility of Yehudah, a descendent of Shailah ben Yehudah, from the seed of Rav Chanina ben Dosa. David ben Zakai appointed Rav Yosef bar Rav Yaakov bar Rav **Mordechai** to position of Rosh Yeshiva [of Masa Machasia]. [See Zichron LiRishonim, Harkavy 228: גאון בן גאונים נכד המשרתים הכהנים]. Afterwards, David, the Exilarch, and Rav Saadyah made peace. Even so, Rav Yosef was not removed from office and **Rav Saadyah did not return to the position of Gaon**. Rav Yosef was Gaon for fourteen years. David ben Zakai subsequently died and Rav Saadyah died after him in the year 942 at the age of **fifty** from depression [lit. black bile].

[Rav Saadyah Gaon] composed many fine works and bestowed much benefit to the Jewish people. He refuted the heretics and those that denied the Torah. One of them was Hiwi Al Balchi who composed his own Torah. Rav Saadyah testified that he saw elementary school teachers [teach his works] in books and tablets. This was the situation until Rav Saadyah came and defeated them. The other details of Rav Saadyah's life and the benefit that he bestowed upon the Jewish people are written in the "Sefer HaGalui" and in the letter of Rav Dosa, his son, who wrote to Rav Chisdai, the prince, b. Rav Yitzchok, may he rest with honor. After the death of Rav Saadyah, the Yeshiva of Masa Machasia kept on declining until Rav Yosef fled to Basra where he died. **Raavad - Sefer HaKabbalah**

C. The Version of R. Nasan HaBavli

ואח"כ אחר חמש שנים מת ראש ישיבת סורא ומלך אחריו מר האי בר קיומי (?) והוא היה ראש דורו באותו זמן ונהג ישיבת סורא כ' שנים. וכהן צדק ראש ישיבת פומבדיתא עודנו חי. וכשמת ראש ישיבת סורא נשארה ישיבת סורא גלמודה. והיה ראש גלות מתייעץ מי ינהיג בה ונמלך לבו על רבינו סעדיה פיומי ועל צמח בן שהין כי הוא היה בר אבהן ובר אוריין ושגר ראש גלות אל נסי נהרואני להיות ראש ישיבתן ואמר לו לא יתכן כי ראש ישיבה נקרא נהורא דעלמא והוא חשוכא דעלמא. אמר לו מה תראה בדבר זה. אמר לו כל אשר חפצת עשה. הודיעו ראש גלות מה שבבלבו לעשות וכי נפלה עצתו או על רבינו סעדיה או על צמח בן שהין. השיבו נסי שינהיג צמח בן שהין ולא רב סעדיה אע"פ שהוא אדם גדול ומופלג בחכמה אינו מתירא מאדם בעולם ואינו מסביר פנים לשום אדם בעולם מפני רוב חכמתו ורוח בפיו ואריכות לשונו ויראת חטאו. אמר לו ראש גלות כבר נפלה עצתי והסכמתי על רבינו סעדיה פיומי. השיבו נסי עשה מה שאתה חפץ כי בתחלה הראשון שישמע לדבריו וישב לפניו אני הוא. ואני אהיה ראש הרוצים בו. הנהיגוהו אותו עשה בפני כהן צדק ובפני תלמידי ישיבת פומבדיתא ומינוהו להיות ראש ישיבת סורא. ולא היו ימים מועטים עד שנפלה מחלוקת בין ר"ג ובין רב סעדיה ונחלקה מלכות בבל לשנים וכל עשירי בבל ותלמידי הישיבות וחשובי המקום היו עם ר"ס לעזור אותו בכח ממונם והסברת פנים אצל המלך ושריו ויועציו. והיה בבבל אדם חשוב כלף בן שראגדו עוזר לר"ג והיה בעל ממון ונתן ממונו ס' אלף זוז כדי להסיר את רב סעדיה ממקומו ולא היה יכול מפני שהיו עם ר"ס בני נטירא וכל עשירי בבל ונתקנא כלב זה ברב סעדיה מפני שהיה כלב זה בעל לשון ואדם גדול בחכמה וכל שאלות שישאל היה משיב עליהם טעם א' או שנים. אבל רב סעדיה מוסף עליו עשר ידות. והיה מתקנא בו בדבר זה. ועיקר מחלוקת רב סעדיה וראש גלות היה על עסקי חצרות שהיו לאנשים שהיו מתחת ראש גלות וממון הרבה שנפל להם בירושה ובקשו חלוקתם. ונפלה ביניהם קטטה עליו עד שנתנדבו לתת מעשר מכל מה שנפל להם בירושה לראש גלות להסיר התלונות מעליהם ולהוציא לאור משפטם. והגיע לראש גלות בחלקו ז' מאות זהובים מן המעשר שנתנו לו וכתב להם מכתבות וחתם עליהם וצוה להם שילכו לראשי ישיבות לקיימם. וכשהגיעו הכתבים אל רב סעדיה עמד עליהם וראה דברים שלא ישרו בעיניו ואף בכל זה אמר להם בסבר פנים יפות לכו אצל כהן צדק ראש ישיבת פומבדיתא ויקיים כתב זה ואני אקיים אחריו. וכל זה אמר מפני שבקש להטמין הדבר הכעור שראה באותם דברים ושלא רצה לגלותו. עשו כאשר צוהם והלכו אצל כהן צדק ר"י פומבדיתא וחתם בהם. ולאחר שחתם בהם כהן צדק חזרו אצל רב סעדיה שיחתום בהם ויקיים אותם. אמר להם רב סעדיה למה תבקשו כתב ידי הנה בידכם חתימת ראש גלות וחתמת כהן צדק ראש ישיבת פומבדיתא אינכם צריכין לחתימת ידי. אמרו לו למה אינך חותם. אמר להם איני יודע ונמנע מלגלות להם דבר עד שהשביעונו כמה פעמים שיאמר להם

מה ראה בשטרותם ולא יכול לעבור על השבועה ולכחד להם. והודיעם מה שראה בשטרות ומאי זה טעם נפסדו. חזרו אצל ראש גלות והודיעוהו. שלח אליו ראש גלות יהודה בנו ואמר לו לך ואמור לו בשמי שיקיים את השטרות. והלך יהודה בנו של ראש גלות ואמר לרב סעדיה בשם אביו שיחתום את השטרות. אמר לו חזור אצל אביך ואמור כי כתוב בתורה לא תכירו פנים במשפט. חזר אליו פעם שנייה וא"ל אמור לו חתום את השטרות ואל תהי שוטה. חזר הנער ואמר לו בסבר פנים יפות ולא אמר לו דברי אביו אבל אמר לו בבקשה ובפיוסין שיחתום את השטרות כדי שלא תפול מחלוקת בינו ובין אביו. ומאן. ושלח אליו פעמים רבות ולא רצה הבן לגלות לר' סעדיה כל מה שאמר לו אביו אבל מפייס ממנו פיוסין גדולים שיחתום הכתבים כדי שלא תהא מחלוקת בינו ובין אביו בדבר זה. כיון שהטריחו אביו בהליכה ובחזרה חרה אפו והרים ידו ברב סעדיה ואמר לו אם לא תחתום השטרות כמו שאמר לך אבי אז אשלח ידי בך. הדבר יצא מפיו הנער ואנשי רב סעדיה גררוהו והוציאוהו חוץ לפתח ונעלו השער בפניו. כיון שהגיע אצל אביו וראה עיניו זולגים דמעות שאל אותו על מאורעו וספר לו כל המעשה. כיון ששמע אביו כך החרים ברב סעדיה והנהיג רב יוסף בר יעקב שיהיה ראש ישיבת סורא במקומו. וגם רב סעדיה כששמע הדבר החרים הוא לראש גלות ושלח אל חסן אחי דוד בן זכאי שהוא יאשיהו להיותו ראש גלות במקום דוד בן זכאי אחיו. ונהג ג' שנים ומת. ונתחזק המחלוקת ביניהם עד ז' שנים עד שאירע דין בין שני אנשים שנתעצמו בדין. הא' בירר לו רב סעדיה ואחד בירר לו ראש גלות. שלח ראש גלות אל האיש אשר ברר רב סעדיה והלך לפניו והכוהו ופצעוהו. הלך האיש המוכה קרוע בגדים וילך הלוך וזועק אל כל הקהל והגיד להם מאורעו. והיה הדבר קשה עליהם עד מאד כי היה מנהגם שכל איש שהוא מרשות ראש הגולה אין לראשי ישיבות עליו לא דין ולא משפט. וכל שהוא מרשות ראשי ישיבות אין לראשי גלות עליו לא דין ולא משפט. ולא לערער אחד מהם על חברו בשום דבר שיהיה מרשותו. ואם היה גר בארץ ובא מארץ נכריה ואינו לא מרשות זה ולא רשות זה ילך למקום שירצה. ומפני שהאיש המוכה אינו מרשות ראש הגלות קנאו הקהל למאורעו נתקבצו כלם על כשד (בשר) בן אהרן חותן כלב בן שראגדו שהיה אדם גדול בבבל והיה מחשובי מקומו וספרו להיכן הגיע מחלקתם של ישראל וכמה קשה מאורעם. אמרו לו קום כי עליך הדבר ואנחנו עמך ואולי נוכל להסיר המחלוקת שאינה תלויה אלא בחתנך כלב בן שראגדו. והלך אצל גדולי הדור וקבצם לתוך ביתו. והיה עמהם הר"ג ודבר אליו בפניהם מה המעשה הזה אשר עשית ועד מתי אתה מחזק במחלוקת ולא תשמור עצמך מן העונש. ירא את אלקיך והדיר עצמך מן המחלוקת כי אתה ידעת כמה גדול כח המחלוקת. ועתה ראה איך תתקן דרכיך עם רב סעדיה ותשלים עמו ותניח מה שבלבך עליו. השיב ראש גלות לדבריו וענהו לשלו' שיעשה כדבריו. ועמד והלך אצל רב סעדיה והביאו לביתו הוא וסיעתו הנלוים עמו ודבר אליו כל אותן הדברים שדבר אל ראש גלות וענהו גם הוא לשלו'. והיה ראש גלות בבית אחר הוא וכל הנלוים עמו וכל אנשיו. ורבנו סעדיה הוא וסיעתו וכל אנשיו בבית א' כנגדו ושניהם היו בחצרו של בשר זה שהלך ביניהם בדברי שלו'. ועמדו אנשים מראשי הקהל ונחלקו לשני חלקים חלק א' תמכו בידיו של ראש גלות והחלק השני תמכו ביד רב סעדיה והלכו אלו מכאן ואלו מכאן עד שפגעו זה בזה ונשקו זה את זה וחבקו זה את זה והיה זה הדבר ביום תענית אסתר. וכשנשלם דבר זה ביניהם שמח כשד על הדבר שנשלמו על ידו. והשביע אותם ואת כל העומדים שם עמהם שילינו אצלו הלילה ושיקראו המגלה בביתו. ולא רצו לא ראש גלות ולא רב סעדיה אבל אמר ראש גלות או יסעד אצלי רב סעדיה או אסעד אצלו. הטילו גורלות ביניהם ונפל הגורל על ראש גלות שילך רב סעדיה אצלו וכן עשה. הלך אצלו וסעד עמו סעודת פורים וישב עמו ב' ימים וביום הג' יצא בשמחה ובטוב לבב. וכשנעשת הפשרה ביניהם אותו רב יוסף בן יעקב שהחזיר ראש גלות ועשה

אותו ראש ישיבה במקום רב סעדיה כל אותן השנים שהיתה המחלוקת ביניהם עכשיו שבטל המחלוקת עשה לו אותו רב יוסף ראש ישיבה בביתו ואעפ"כ החוק שהיה לוקח כשהיה ראש הישיבה לא מנעוהו ממנו אלא היו שולחין אותו לביתו. ונפטר ראש גלות ובקשו להנהיג בנו במקומו ולא עמד אחריו של אביו אלא ז' חדשים בלבד ונפטר גם הוא. והיה לו בן קטן כמו בן י"ב שנים ואספו אליו רב סעדיה ונתן אותו בבית הספר עד שנפטר רב סעדיה. ולא נמצא באותן ימים מי שהיה ראוי להיות ראש גלות אלא איש א' שהיה מבני הימן שהיה בנציבין ולא הספיקו למנותו עד שארע לו דבר שתקוטט עם גוי א' בשוק והעידו עליו שקלל את הפסול ונהרג. ואחר פטירתו של רב סעדיה נהג רב יוסף בן יעקב ישיבתו בסורא. ולאחר פטירת כהן צדק ראש ישיבת פומבדיתא נהג אחריו צמח בר כפנאי ישיבתו י"ג חדשים ונפטר. ומלך אחריו כלב בן יוסף הנקרא כלב בן שרגאדו. ספור רב נתן הבבלי

Afterwards, after five years, the Rosh Yeshiva of Sura died. **Mar Hai bar Kiumi (?) reigned after him. He was the leader of his generation at that time. He led the Yeshiva of Sura for 20 years.** Kohen Tzedek, the Rosh Yeshiva of Pumbedeisa was still alive at that time. When the Rosh Yeshiva of Sura died, the Yeshiva remained alone [without leadership]. The Exilarch [then began] deciding who should [now] lead the Yeshiva. He was thinking about [two candidates]: Rav Saadyah of Fayum and Tzemach ben Shahin, for he was from a prestigious family and a scholar. The Exilarch, however, sent for Nisi Naharoani and offered him the position of Rosh Yeshiva. He [declined saying] it would be improper for someone (Nisi was blind) who is [the embodiment of the] darkness of the world to become Rosh Yeshiva, the light of the world. He asked him, "What do you see regarding this matter?" He replied, "You should do whatever you want." The Exilarch informed him about his ideas and that he had narrowed his decision to either Rav Saadyah or Tzemach ben Shahin. Nisi told him that he should choose Tzemach ben Shahin and not Rav Saadyah. Even though [Rav Saadyah] is a great man and an outstanding scholar, he fears no man on earth and shows deferential treatment to no one. This is due to his enormous wisdom, his inspired mouth, his eloquent tongue, and his fear of sin. The Exilarch told him, "[It is too late.] I have already decided on Rabbainu Saadyah of Fayum." Nisi told him, "Implement whatever you desire and I will be the first to listen to his words and sit before him. I will be the first who will [officially] desire his appointment." At that point in time, they brought Rav Saadyah before Kohen Tzedek and the students of the Yeshiva of Pumbedeisa and they appointed him to be the Rosh Yeshiva of Sura. A short time later a quarrel developed between the Exilarch and Rav Saadyah and [as a result] the kingdom of Babylon split into two factions. All the wealthy members of Babylon, **the disciples of the Yeshivas,** and the local prominent citizens were together with Rav Saadyah to help him with the power of their wealth, their influence with the king, his ministers and advisors. In Bavel (Baghdad) there was a prominent person, Khalef b. Sarjado who helped the Exilarch. He was a man of wealth and gave of his wealth, [some] sixty thousand "zuz", in order to remove Rav Saadyah from office (lit. his place). He was not able to do so because the sons of **Natira** and all the wealthy citizens of Bavel were with Rav Saadyah. Khalef was jealous of Rav Saadyah because Khalef was [very] eloquent and a great scholar and was able to answer all the questions that were posed to him with [just] one or two logical principles. Rav Saadyah, however, exceeded him tenfold and as a result he was jealous of him. The following is an account of the incident that triggered the quarrel: There were courtyards which were owned by people who were under the domain of the Exilarch as well as a large amount of money which these people had inherited and now desired to

divide. They [initially] argued about this matter and finally decided to donate a tenth of the estate to the Exilarch in order to resolve the issues and to bring to an end their bickering. The ten percent portion that the Exilarch received was seven hundred gold pieces. [The Exilarch] wrote up documents for them [detailing his legal decision], signed them and commanded them to go to the Rosh Yeshivas to approve them. When the letters reached Rav Saadyah, he studied them and saw in them items that he did not view as being correct. Even so, he told them in a nice manner that they should first go to Kohen Tzedek, the Rosh Yeshiva of Pumbedeisa, for his approval and then he would go and approve it. He did this because he desired to bury this ugly matter for he saw in the documents [objectionable] material but did not want to reveal its nature.

They did as he commanded them. They went to Kohen Tzedek, the Rosh Yeshiva of Pumbedeisa, and he signed the documents. They returned to Rav Saadyah in order that he sign and approve them. Rav Saadyah said to them, "Why do you want my signature? You [already] have in your hand the signature of the Exilarch and the signature of Kohen Tzedek, Rosh Yeshivah of Pumbedeisa. You don't need my signature." They replied, "Why don't you sign?" He told them, "I don't know." He refused to reveal to them [the true reason of his refusal] until they repeatedly imposed an oath upon him (?) to tell them what he had seen in their documents [that was objectionable]. He couldn't violate their oath and hide the thing from them and informed them what he had seen in the documents and why in his opinion they were faulty. They returned to the Exilarch and informed him. The Exilarch sent **Yehudah**, his son, to him, and told him, "Go and tell [Rav Saadyah] in my name that he approve the documents." Yehudah, the son of the Exilarch, went and told Rav Saadyah in the name of his father to sign the documents. He replied, "Go back to your father and tell him, 'It is written in the Torah: You shall not recognize the countenance of any man in judgement.'" He returned back to him a second time. (?) [His father] said to him, "Tell him, 'Sign these documents and don't be a fool!'" The young man returned and spoke to [Rav Saadyah] with respect. He did not tell him over the words of his father but spoke to him in a mild manner and pleaded with him to sign the documents so that a feud not develop between him and his father. He, [however,] refused. He sent [his son] to him many times, but the son did not want to reveal to Rav Saadyah all that his father had said to him. He tried to prevail upon him with great diplomacy that he sign the documents so as to avoid the inevitable feud that would develop with his father over this matter. Since his father had troubled him [to such a great extent] with going back and forth, he became angered and lifted his hand against Rav Saadyah and told him: If you don't sign the documents as my father has told you, I will hit you! As soon as the words left the mouth of lad, Rav Saadyah's men dragged him out of the entrance and closed the door in his face. When he came back to his father with tear filled eyes, he asked him about the incident. He told him the whole story. Upon hearing this, his father excommunicated Rav Saadyah and appointed Rav Yosef bar Yaakov to be Rosh Yeshiva of Sura in his stead. When Rav Saadyah heard this, he in turn excommunicated the Exilarch and sent for Hasan, the brother of David ben Zakai, also known as Yoshiah, to be become Exilarch in place of David ben Zakai, his brother. **He was in that position for three years before his death.**

The quarrel became very intensified, lasting seven years. [This state of affairs continued until the following incident:] There was a court case between two parties. One party chose Rav Saadyah to be his judge in the matter. The other chose the Exilarch. The Exilarch sent someone to the litigant that had chosen Rav Saadyah. He went right up to him, and proceeded to severely beat him up. Screaming, the man, beaten up with torn clothing, went back and forth throughout the community, telling them what had occurred. This matter was taken very seriously because their custom was that a man who was in the domain of the Exilarch was free from any legal proceedings initiated by the Roshei Yeshivos. In turn, any person who was in the domain of the Roshei Yeshivos was free from any legal proceedings initiated by the Exilarch. Nor could they have any complaints against their colleague[']s judgement] concerning someone outside of their domain. If someone is a stranger in the land, coming from a foreign land, and does not belong to any single domain, he has the right to choose the place [of litigation] that he so desires. Because the victim was not in the domain of the Exilarch, the community became enraged and they all gathered about **Kshad ben Aaron**, the father-in-law of Khalif ben Sarjado, who was a great man in Bavel, one of the most prestigious people of his place, and related to him how far the quarrel amongst Jews had gone and how terrible things had become. They said to him, "Arise, because the matter rests upon you, and we will join together with you. Perhaps we will be able to bring this feud to an end for this thing is only dependent on your son-in-law Khalif ben Sarjado."

He then went to the outstanding people of the generation and made them meet in his home. Amongst the assembled was the Exilarch. He spoke to them the following, "What is it that you have done and how long are you going to continue on in this feud and not protect yourself from the [inevitable] punishment. Fear your G-d and separate yourself from strife! For you are aware of the great [negative] power of strife. And now see to it how to correct your ways with Rav Saadyah and make peace with him and forsake the [feelings] contained in you heart against him." The Exilarch took his words seriously and answered him that he would do as he advised and attempt to make peace. [Kshad ben Aaron] then got up and went to Rav Saadyah and brought him and his entourage to his home. He said to them the entire speech that he had spoken to the Exilarch. They also answered him that they would attempt to make peace. [At this time,] the Exilarch and his entire entourage were in one house and Rav Saadyah and his entourage were in a facing house, all in the courtyard of Kshad, the man who was brokering this peace. The leaders of the community split into two groups, one group went along side the Exilarch and the other group went along side Rav Saadyah. These two groups now walked [towards each other] from each side until [the Exilarch and Rav Saadyah] met and kissed and hugged each other. This all occurred on the Fast of Esther. When this matter was finally completed, Kshad was happy that the matter was resolved through him. He imposed an oath on them and on all those that stood there with them that they should stay there overnight and should read the Megillah in his house. Neither the Exilarch nor Rav Saadyah wanted. However, the Exilarch said, "Either Rav Saadyah will eat with me [tonight] or I will eat with him." They threw lots between them and the lot fell upon the Exilarch to eat with Rav Saadyah. And that is what he did. He went with him and ate with him the Purim feast and stayed by him for two days. On the third day he left [Rav Saadyah's home] joyous with a glad heart.

When terms were worked out amongst them, Rav Yosef ben Yaakov, the man appointed by the Exilarch to the position of Rosh Yeshiva in the place of Rav Saadyah during their feud, **was now only a Rosh Yeshiva in his house.** Even so, the salary that he took while being Rosh Yeshiva was not taken away from him. It was sent, however, to his house. When the Exilarch died, they wished to appoint his son in his place. He only was in office for seven months before he died. [David ben Zakai's son] left a young son who was only about twelve years old. Rav Saadyah brought him to his home and directed his education until Rav Saadyah [himself] died. There was no one at the time who was fit to be Exilarch with the exception of someone who was from the sons of Heiman who was in Netzivin. Before they had a chance to appoint him, the following incident occurred to him: In the marketplace he got into a fight with a non Jew who subsequently gave [false] testimony against him that he had cursed their god. [As a result,] he was put to death. After the death of Rav Saadyah, Rav Yosef ben Yaakov led the Yeshiva of Sura. After the death of Kohen Tzedek, the Rosh Yeshiva of Pumbedisa, Tzemach ben Kafnai led the Yeshiva for **thirteen months before he died.** After him Khalif ben Yosef, known as Khalif ben Sarjado reigned after him. **The Account of Noson HaBavli**

D.

וכן כל חפץ ושאלה אשר יהיה לכם מצד המלכות הגד תגידוהו לפנינו, כי אז נצוה את בעלי בתים חשובים אשר בבגדאד. . . בני מ"ר נטירא ובני מר אהרן [ב"ר עמרם] . . . ואז ישיבו לכם מאת המלך כאשר יספיק ד' מעוזנו בידם. אגרת לקהלת מצרים מאת רב סעדיה גאון

Whenever you have transactions with the government, I beg of you to let us know about them, so that we may command [the help] of the prominent members of the community in Baghdad . . . namely the sons of **R. Natira** and the sons of R. Aaron [b. R. Amram] . . . then the government will grant your request according to G-d's help. **A letter to the community of Egypt written by Rav Saadyah Gaon**

E.

דוד [בן זכאי] יהודה בנו יחזקיה בנו דוד בנו יחזקיהו בנו ראש גלות. קטע זה הנמצא בהגניזה בקהירא נדפס ע"י ר' ב.מ. לוין באגרת רב שרירא גאון

David ben Zakai, Yehudah, his son, Yechezkia, his son, David, his son, Yechezkiah, his son, the Exilarch. **A fragment found in the Cairo Geniza, printed by Rabbi B. M. Levin as an addendum to The Letter of Rav Sherira Gaon**

IV. Rav Aaron (Khalif) ben Yosef (Sarjado)

A.

ובתר [רב כהן צדק] מלך רב צמח גאון בר רב כפנאי תרתיך שנין ופלאגא ושכיב בראש שנת רמ"ט. ובטבת שנת רמ"ט מלך רב חנינא אבינו גאון בריה דמר רב יהודה גאון ה' שנים ופלאגא ושכיב בשנת רנ"ד. ובתריה אסתמיק מר רב אהרן בר מר רב יוסף הכהן ולאן מבני רבנן הוה אלא מן תגרי הוה ומר רב מבשר גאון סמכיה בדרא רבא במתיבתא ולאן דהוה הוה ראוי לגאונות בתר גאון אבונא אלא דוכתא הוה למר רב עמרם אב ב"ד אחי אמנו בריה דרב מנשה (מישווי) ראש כלה וקפיץ עליה מר רב אהרן והוה עז מאד ודחיל מניה מר רב עמרם

(אב ב"ד) ואזל לקמיה ובתר כמה פליג עליה מר רב נחמיה בר רב כהן צדק בתר דיתבי קמיה ומר אהרן הוה עדיף מיניה ולא פרשו רבנן מניה ובתר דשכיב מר רב אהרן בסוף רע"א הדרו מקצתהון דרבנן לקמיה דמר רב נחמיה. אגרת דרב שרירא גאון

After Rav Kohen Tzedek, **Rav Tzemach Gaon ben Rav Kafnai reigned for two and half years.** He died about Rosh HaShanah of the year 937. **In Teves of 938 Rav Chanina, our father, the son of Rav Yudah Gaon reigned for five and a half years.** He died in the year 943. After him Mar Rav Aaron bar Mar Yosef HaKohen [reigned]. He was not from a family of Rabbis but rather from a family of merchants. Mar Rav Mevaser Gaon, appointed him to the position of the major (first) row in the Mesivta. He was not fit to take over the position of Gaon after our father, the Gaon. The position was being reserved for Mar Rav Amram, Av Beis Din, the brother of our mother, the son of Rav Mishui, Rosh Kallah. Rav Aaron, however, jumped at the opportunity [to take the position]. He was very bold and [as a result] Rav Amram, Av Beis Din, left him the position. Sometime after that, Mar Rav Nechemiah, the son of Rav Kohen Tzedek, fought against him for the position. This was after he had already sat before him [and had already recognized Rav Aaron as Gaon]. Mar Rav Aaron was greater than he, and the Rabbis did not leave him [for Rav Nechemia]. After Rav Aaron died, in the year 960, some of the Rabbis went over to Rav Nechemia. **The Letter of Rav Sherira Gaon p. 120-121**

B.

ומי שעוסק באמונה בנדבות תלמידי חכמים ולא נוטל לעצמו [כרס"ג]. זכרון לראשונים ח' ה'

He who deals honestly with the donations allotted to the scholars and doesn't take anything for himself [is fit to be Gaon, and not Rav Saadyah]. **A polemic attributed to David ben Zakai and Rav Khalif ben Sarjado written against Rav Saadyah Gaon. Zichron LaRishonim Volume 5 p. 233**

C.

כלף בן סרגאדו הרע אשר רעותיו מפורסמים ושקרו וכחשו וכזבו מגולה לכל ולא די [שהוא נוטל לעצמו] נדבה שהיא באה לחכמים ויותר מזה כי הוא אוכל קדשי יתומים והעניים והוא . . . ולא יכלו להוציאם מידו ולא די זאת אלא שהוא מטה משפטים ולוקח [שוחד] . . . אגרת מאת ר' נחמיה בן כהן צדק גאון נגד ר' אהרן בן יוסף (כלף בן סרגאדו) [נדפס ע"י ר' ב.מ. לוין באגרת רב שרירא גאון]

Khalif ben Sarjado, the evil, whose evil acts are well known and his lies, denials, and falsehoods are evident to all. Not only has he expropriated the donations which were designated for the scholars, but he has also consumed that which was designated for the orphans and destitute . . . and they were not able to extricate [the monies] from his grasp. And not only that, but he is corrupt in his legal decisions and has taken bribes. **A letter found in the Cairo Geniza written by Rav Nechemia Gaon against Rav Aaron ben Yosef (Khalif ben Sarjado) Gaon. Printed as an addendum to the Letter of Rav Sherira Gaon by Rav B. M. Levin**

V. Rav Saadyah, the Biblical Commentator

A.

מפורסם הוא כי לעז נתר הוא קליד' לכל מפרשי המקר'. והגאון רב סעדיה ז"ל בשרח תרגם:
 אם תכבסי בנתר; אין גסלת באל טפל, שהוא קלידה. שו"ת הריב"ש סימן לה

Rav Saadyah Gaon in the "Shrach", [his Arabic translation of Tanach], translated the
 verse (Jeremiah 2:24) . . . **Rivash, Responsa 35**

B.

(יא) שם האחד אמר הגאון כי פישון יאור מצרים, וידוע כי גיחון קרוב מא"י, כי כתוב
 והורדתם אותו אל גיחון (מ"א א, לג), והוא בא מפאת מזרחית דרומית, גם פרת כן, והוא
 אחרית גבול הארץ מפאת מזרח. ומפרשים אמרו כי חדקל הוא הנהר השני העובר על בגדאד
 עם נהר פרת. אם כן הנה שלשתם מזרחים. ויאור מצרים יוצא מהר הלבונה, רחוק מקו הנהר
 בצד נגב. והראיה גדולה בקיץ. וידענו כי גן עדן תחת קוה הנהר, שלא יוסיף היום ולא יחסר
 כל ימות השנה. וריקי מוח תמהו איך יתכן זה? והראיות גמורות בלי ספק יש עליהם, אם כן
 ירד פישון לפאת דרומית מערבית, ואח"כ ישוב דרך צפונית. ואין ראיה על פישון שהוא
 היאור, רק שתרגם החוילה כפי צרכו, כי אין לו קבלה. וכן עשה במשפחות, ובמדינות
 ובחיות ובעופות ובאבנים. אולי בחלום ראם. וכבר טעה במקצתם כאשר אפשר במקומו. א"כ
לא נשען על חלומותיו, אולי עשה כן לכבוד השם, בעבור שתרגם התורה בלשון ישמעאל
 ובכתיבתם, שלא יאמרו כי יש בתורה מצות לא ידענום. אבן עזרא בראשית פרק ב פסוק יא

The Gaon [Rav Saadyah] translated "Pishon" as the Nile. . . . He translated "Chavila" as
 he felt warranted, for he did not have a tradition. He did so with the translations of
 families, countries, animals, birds and stones. Perhaps he saw them in a dream. He has
 [clearly] erred in some of them as I will explain in its proper place. Therefore we cannot
 rely on his dreams. Perhaps he did this for the honor of Hashem, for he translated the
 Torah in the Arabic language and script so that they should not accuse us of ignorance of
 the Mitzvos of the Torah. **Ibn Ezra, Parshas Beraishis Chapter II Verse 11**

C.

(ט) ואבן השהם לבנה, ובארמית בורלא, ולשון ישמעאל בלאור. ואין לנו דרך בבירור לדעת
 אבני המלואים, כי הגאון תרגם כרצונו, כי אין לו קבלה שיסמוך עליה, כי הנה ראינו
 שתרגם ספיר – לבן, ואינו רק אדום. אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק כח פסוק ט

Because Rav Saadyah translated according to his own desires, for he had no tradition that
 he could rely upon. [The proof being,] behold he has translated the word "Sapir" to be a
 white [stone], and it is not but rather a red [stone]. **Ibn Ezra Parshas Tetzaveh Chapter**
28 Verse 9

ספיר – פירש הגאון רב סעדיה שהוא אבן לבנה, והחכם ר' אברהם כתב שהיא אדומה. רד"ק
 ישעיהו פרק נד פסוק יא

D.

ואל תשים לבך לדברי הגאון שאמר שהאדם נכבד מהמלאכים. וכבר ביארתי בס' היסוד, כי כל ראיותיו הפוכות. וידענו כי אין בבני אדם נכבדים כמו הנביאים, ויהושע נפל על פניו לפני מלאך ד' והשתחוה. אבן עזרא בראשית פרק א פסוק א

Don't pay any attention to the words of [Rav Saadyah] Gaon who said that a person is more esteemed than the angels. I have already explained in "Sefer HaYesod" that all his proofs really run contrary to his thesis. **Ibn Ezra Beraishis Chapter I Verse1**

E,

וישלח הנה ידענו כי ארץ אדום בין חרן ובין ארץ ישראל, וזאת תשובה על הגאון שאמר כי סיני ושעיר ופארן סמוכים הם. אבן עזרא בראשית פרק לב פסוק ד

Behold that we know already that the land of Edom is in between Haran and the land of Israel. This is a rebuttal to [Rav Saadyah] Gaon who said that Sinai, Seir, and Paran are all close to each other. **Ibn Ezra Beraishis Chapter 32 Verse 4**

F.

איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו: טעם ואשר יתן ממנו על זר שאינו ממשפחת אהרן. אמר הגאון, קבלה היתה ביד ישראל, שימשח דוד וזרעו משמן המשחה, לא מלכים אחרים. והוצרך לפרש ככה, בעבור שלקח צדוק משמן המשחה, שהיה באוהל מועד, ומשח בו את שלמה (מ"א א, לט). אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק ל פסוק לג

. . . [Rav Saadyah] Gaon explained that the Jewish people had a tradition that David and his seed would be anointed from the anointing oil, and not other kings . . . **Ibn Ezra Shemos Chapter 30 Verse 33**

ולא אבא בעיר – פי' הגאון רב סעדיה ז"ל ולא אבא בעיר אחרת אלא בירושלם, ועל הדרך הזה ת"י ולא אחליף בקרתא אוחרי עוד ית ירושלם והחכם. רד"ק הושע פרק יא פסוק ט

VI. Rav Saadyah, the Poet

והגאון רב סעדיה נשמר מאלה הארבעה דברים בבקשותיו השתים שלא חבר מחבר כמו הם והם על לשון המקרא ודקדוק הלשון באין חידות ומשלים ולא דרש. אבן עזרא קהלת ה:א

Rav Saadyah Gaon was careful not to violate any of these four principles in his two prayers. His work is incomparable. They are in the language of Scripture following the grammar of tongue without the use of riddles, parables or homiletics. . . . **The Commentary of R. Avraham Ibn Ezra to Koheles 5:1**

VII. Defender of the Faith

A.

היו דורו בעלי סברות רבות נשחתות, וכמעט שתאבד תורת ד' לולי הוא (רב סעדיה) עליו השלום לפי שגלה מן התורה מה שהיה נעלם וחזק ממנה מה שנדלדל והודיעו בלשונו ובכתבו ובקולמוסו. רמב"ם אגרת תימן

In the generation of Rav Saadyah Gaon there were people who entertained destructive views. The Torah of Hashem was almost lost had it not been for Rav Saadyah who revealed what had been hidden in the Torah and strengthened that which had become weakened and made it known through his speeches, writings, and letters (lit. pen).

Rambam, The Letter to Yemen

B.

ובזאת אמר חיזי אלבלכי בספרו שכתב בו מאתים טענות למה עזב הקב"ה המלכים הטוהרים ולא שכן כבודו ביניהם ובחר לשכן כבודו בין בני אדם? והשבתי אותו כששמעתי את דבריו ומי הודיעך כי לא השכין בין המלאכים מאורו הרבה מהאור השוכן בין בני האדם? וכן היתה תשובתי אליו בזה הלשון:

עוד איך עתה תדע מה עשה למלאכי מרומים
אפשר כי השכין בינימו אור כזה אלף פעמים
כי יזרח לפי כחם לעבדו בתמים
ואיך תאמר מאסם ולא תגור מן החכמים

מרב סעדיה גאון מובא באוצר הגאונים לברכות צד 17

And this is what Hiwi Al Balchi stated in his work in which he wrote two hundred criticisms: Why did the Holy One, blessed be He, forsake the pure angels and instead of resting His Glory amongst them choose to rest His Glory amongst the children of man? I replied to him as soon as I heard his words: And who told you that He does not place His Light between the angels at a greater extent than that which He places His Light amongst mankind? I replied to him in these words:

In addition how can you know what He did to the angel on high?

It is possible that He rested His Light between them a thousand fold.

For He shined upon them commensurate to their power to serve Him in purity.

And how could you say that He detested them. Have you no fear from the Sages?

Rav Saadyah Gaon quoted in Otzar HaGaonim Berachos p. 17

C.

ורבי פנחס בן יאיר כן יחזה (שעצרת ממחרת השבת כדעת הצדוקים והקראים) וסעדיה ראה ולא קבל . . . מהקראי שלמן בן ירוחם.

Rabbi Pinchas ben Yair expressed the same opinion [that Shavuot falls out on the day after Shabbos in concert with the opinion of the Sadducees and Karaim] and **Saadyah** saw this but did not accept it. . . . **The Karaite Salman ben Yerucham**

D.

ששאלתם . . . כי על כל אלו הספקות שאומר [התלמוד] בכל מקום בשני ימים טובים הרבה מחזיקים עלינו מינים דבריהם ונרצה מאדוננו שיסיר כל תאונה שתעמוד בהם כמו שהרחיב בחכמתו בתשובת התקיעות והוסרו התאונות בדבריו, כי רבינו סעדיה ז"ל אמר בפירושו כי אין ספק מעיקרא. . . . כך ראינו כי זה שאמרתם שכתב רבינו סעדיה ז"ל קנה הוא שדחה את אפיקורוס ואמתת הדבר כך הוא . . . תשובת רב האי גאון לשאלת רבנו ניסים מקירואן – תשובת הגאונים ליק א'

Regarding that which you asked regarding all of the doubts associated with the Talmudic institution of two days of Yom Tov, [and stated] “The **heretics overpower us with their words**. We wish from our master that he refute all of their criticism just as he broadened through his wisdom [our knowledge] through his responsa regarding blowing the shofar and thereby refuting their arguments. [The problem is] that **Rav Saadyah, of blessed memory, stated in his commentary that there was no doubt originally**. . . .”, it seems to us that that which you quoted from the writings of Rabbeinu Saadyah, of blessed memory, is simply a [weak] reed with which he pushed aside the heretic. However, the truth is as follows: . . . **Teshuva of Rav Hai Gaon to Rabeinu Nissim of Kairuin in Teshuvot Gaonim Lik 1**

E.

ודע שראש הישיבה (רב סעדיה גאון) אמר בספרו שחבר אודות מה שקרה בימיו וקרא שמו ספר הגלוי: כי האבות התחילו לחבר המשנה אחרי כלות ארבעים שנה מן בנין הבית השני ועד מאה וחמשים שנה אחרי חרבן הבית ובסך הכל תק"י שנה. והיו המחברים אותה אחד עשר דורות: דור אנשי כנסת הגדולה וכו' ודור רבינו הקדוש. ודעתו היא שהסבה שהכריחה אותם לחברה היא שאחרי שפסקו מהם הנביאים וראו את עצמם מפורזים חששו פן תשכח הקבלה, ושמו בטחונם על הכתוב בספר לכן אספו את כלל הדעות הנשמרות בזכרון וקרואהו בשם משנה. זכרון לראשונים ח' ה' צד קצ"ד מקראי קדמון

You should know that the Rosh Yeshiva (Rav Saadyah Gaon) stated in the book that he composed for the purpose of explaining the events that occurred to him in his time, Sefer HaGalui, that the forefathers began to compose the Mishna after the end of forty years from the building of the second Temple and completed it one hundred and fifty years after its destruction, a grand total of five hundred and ten (thirty) years. Eleven generations were involved in its composition: The generation of the Men of Great Assembly . . . [until] the generation of Rabbi HaKodosh. In his opinion, the reason that prompted them to compose it was the following: After prophecy came to an end, and they saw themselves scattered, they were afraid that they would forget the tradition. They therefore placed their trust on that which was written in a document. For that reason, they gathered together the opinions that were still preserved in their memories and called it "Mishna". **A quote from an early Karai, Zichron LaRishonim Volume 5, page 194**

F.

(ג) לא תבערו בעבור שהזכיר ביום הראשון ובשביעי בחג המצות כל מלאכה לא יעשה בהם (יב, טז) להתיר אוכל נפש, אמר עתה בשבת לא תבערו אש לאפות לחם ולבשל בשר, כי האש צורך לכל מאכל. והגאון רב סעדיה חבר ספר נכבד תשובות על החולקים על קדמונינו על נר שבת: אכן עזרא שמות פרק לה פסוק ג

Rav Saadyah Gaon composed a prestigious work which defended our tradition against those that disagreed with our ancestors regarding kindling lamps (candles) in [honor] of Shabbos. **Ibn Ezra Shemos Chapter 35 Verse 3**

G.

שעמדו בכל הדורות גאונים וחכמים בספרד ובבל ובערי האדנלורס. שמתוך בקיאותם בלשון ערב הזדמנה להם ההכנה הגדולה להריח ריח החכמות ברב או במעט אשר הם מועתקות ללשון ההוא. ומתוך כך התחילו לברר וללבן דעות רבות בתורתם. ועל הכל ביחוד הקל ובהרחקת ההגשמה בפרט בראיות העיוניות הלקוחות מספרי המחקר. והיותר מפורסם בזה הענין מכל גאוני הספרדים הראשונים וחכמיהם שהגיע אלינו שמעם הוא הגאון הגדול רבינו סעדי' הפיתומי אשר האיר עיני הדורות אחריו בחבוריו היקרים. וממנו (רבינו סעדיה גאון) אצלנו פירוש בספר יצירה על דרך החכמה. עוד ספר האמונות והדעות זוכר בו הדעות בהערות וראיות רבות הענין והטות הדעות ולשונות רבים מן התורה והנביאים אל המושכל כל מה שיוכל. אגרת התנצלות מאת ר' ידעיה בן אברהם הפניני מבדר"ש המובא בשו"ת הרשב"א חלק א סימן תיח

In every generation, Gaonim and scholars in Spain and Bavel and in the cities of Andalusia, arose. Due to their expertise in the Arabic language, they were well prepared to absorb on different levels the [sweet] smell of the [Greek] wisdom that was translated into their language. Because of this, they began to filter and cleanse the many opinions [of the Greeks] through the [wisdom of] their Torah. The greatest contribution [of the wisdom of the Greeks was a heightened understanding] of the oneness of the Almighty and His distance from physicality, based on the logical proofs taken from their works on philosophy. The most famous of all of the earlier Spanish [or Babylonian] Gaonim and scholars was the great Gaon Rabbainu Saadyah of Fayum, who enlightened the eyes of the generations with his precious works. Of his works, there is a commentary to Sefer Yetzira based on [Greek] science. Also he composed the work, Emunah V'Deos. In it, he mentions the opinions [of the Greeks] by making note of them and presenting proofs of much consequence and by interpreting the opinions and many expressions of the Torah in a way that would be most easily understood, [from a scientific outlook]. **A letter addressed to Rav Shlomo ben Aderes (Rashba) defending Greek learning and the approach of Maimonides written by R. Yedayah ben Avraham HaPenini of Beziers, quoted in Teshuvos HaRashba Volume 1 Number 418**

VIII. The Calendar

A.

ואמר רב סעדיה גאון כי בני דורו ובית דינו של אנטיגנוס איש סוכו התקינו דין הלבנה בחדושה בר"ח כדי לבטל דברי צדוק ובייתוס שהיו טוענים בהם על החכמים במדת זמן החודש. אוצר הגאונים מס' ר"ה מס' יסוד עולם (ר' יצחק בן יוסף הישראלי)

Rav Saadyah Gaon said that the generation [of Tzadok and Baiisus] and the Bais Din of Antigonus of Socho instituted the law [regarding the sighting of] the new moon on Rosh Chodesh in order to counter the words of Tzodok and Baisus who criticized the Sages regarding their calculations of the time of the new moon. **Otzar HaGaonim Rosh HaShana quoting Sefer Yesod Olam**

B.

פי' בקונטרס שראה ביסודו של רבי סעדיה שהלבנה לעולם לפני חדושה בקרן מזרחית דרומית ולאחר חדושה בקרן מערבית דרומית . . . תוס' ר"ה כ:

Rashi saw in the Yesod of Rabbi Saadyah that the moon at the end of its cycle is always in the Southeast. The new moon is always in the Southwest. . . . **Tosefos Rosh HaShanah 20b**

C.

[רס"ג] פתה אנשים ונחלקו במועדים ויעשו אנשי א"י יום אחד והבבליים וההולכים אחריהם עשאוהו יום אחר. הקראי סאהל בן מצליח

Rav Saadyah Gaon swayed people so that they quarreled regarding the [correct dates of] the holidays. The people who lived in the land of Israel celebrated one day, and the Babylonians, and those that followed them celebrated another day. **The Karaite, Sahl ben Matzliach**

IX. The Siddur of Rav Saadyah

A.

וכן דעת רב שרירא גאון שכתב וז"ל מה שכתב רב סעדיה שאין ש"צ רשאי לומר אור חדש על ציון תאיר אין בכך כלום שלא על אותו אור אנו מברכין אלא שהזכרה בעלמא היא. טור אורח חיים סימן נט

B.

ונוהגים בספרד שלא לומר רצה במנחה אלא מתחיל ואשי ישראל וכ"כ רב שרירא גאון לומר רצה ד' אלקינו המנהג כאשר כתב רב סעדיה שאין אומרים אותו במנחה אלא במנחה של תעניות ומי שאומר תמיד לא יפה הוא עושה ובי"ה במנחה אע"פ שאין נושאים כפיהם נהגו לומר רצה ואיני יודע טעם למנהגם. טור אורח חיים סימן קכ

C.

וה"ר יהודה ברצלוני כתב בשם רב סעדיה גאון אע"פ שאומר המבורך ולא הוציא עצמו מן הכלל צריך להחזיר עצמו לכלל לגמרי ולומר ברוך ד' המבורך מידי דהוה אברכת המזון שאף על פי שאומר נברך שאכלנו משלו צריך לחזור למקום שפסק ולומר ברוך הוא שאכלנו משלו ובטובו חיינו טור אורח חיים סימן קלט

X. Azharos - Taryag Mitzvos

ומצאתי שאנשי דורנו שיאמרו להם במוסף עיקרי תרי"ג המצוות אשר צוה ד' ית' את בני ישראל, בחיבור המתחיל אתה הנחלתה. ובדקתי אותם ומצאתי שאינם מכילים תרי"ג בשלמות וראיתי בהם חזרות ואריכות הלשון שלא ראוי להזכירן בספר הזה. וראיתי לשים דבר אחר במקומם, לא מפני שהם עיקר שאי אפשר בלעדיו אלא מפני שראיתי שהאנשים נתנו את לבם בהם. גם ראיתי שהראשונים חלקו את המצוות לארבעה חלקים ואמרו שמצוות עשה מאתים ומצוות לא תעשה רע"ז ועבירות שיש בהן חיוב מיתה ע"א וחקים החלים במקרים ידועים ס"ה. וחלקתי את מצוות עשה הנוהגות בכל זמן ומקום לחוד, והאחרות לחוד, וכך מצוות לא בעשה הנוהגות בכל זמן ומקום לחוד, והאחרות לחוד, והפשעים לחוד, והמשפטים לחוד, ויצאו ששה פרקים, ואני רואה לקבעם.

את ד' אלקיך תירא, ואותו תעבוד בתפלה, ערב ובקר יחדהו באות וטוטפות לתהלה

בכנפיך ציצית נצח, ובפתחך מזוזה סלה, כבד הוריך ירא מהם, כי קל נתן למו גדולה

גדולה לזקני והדרתם ומורא למקדש תקים, ללמוד, וללמד דת, והמלך יקראנה לעם בלהקים דחה האלילים, ונתצתם ורעיך כמוך תחשקם, הביאה כפר וצדק תרדוף ומשקלותיך לצדק הקם. הקם. . .

XI. Rav Saadyah, The Posek HaDor

A.

רב שרירא. וששאלתם: מצינו בספר שטרות שתקן רב סעדיה גאון זצ"ל: בן תשע שנים ויום אחד שקדש אשה, ונטה למות קודם שיגיע לשלש עשרה שנה ויום אחד, ובקש להוציא את אשתו בגט שמא ימות ותתיבם לאחיו, אין גיטו גט וקדושי קדושין וזקוקה ליבם ואין לה התרה אלא בחליצה או ביבום. . . . ואנו רואין כי הדברים הללו מזוייפים על מר רב סעדיה גאון ז"ל, כי חכם גדול היה ואין משנה שלימה ממשנתנו אובדת אותו. עד הנה. תשובות הגאונים שערי צדק ח"ג ש"ג סימן יא ד"ה רב שרירא

B.

ומצאנו בחיבור רב סעדיה גאון ז"ל שהזכיר מנין שטרות ומנאן נ"ד שטרות חוץ מי"ד שטרות אחרות קטנות שהן לצורך תקנות הזקנים הראשונים. ס' השטרות לר' יהודה הברצלוני

C.

הנה הנכסים יוצאים מרשות אדם לחבירו בשלשה דרכים אם בירושה או במכירה או במתנה ולכל אחד מאלו השלשה שרשים וענפים. . . . הירושה נחלקות לד' חלקים. ספר ירושה לרס"ג

D.

(1) תפסיר העריות. (2) כתאב אלטרפות. (3) טומאה וטהרה. (4) ספר המתנה. (5) ספר המצוות (6) ספר שבועות. (7) הלכות רבית. (8) ספר מתנות כהונה